

L' OLOTÍ.

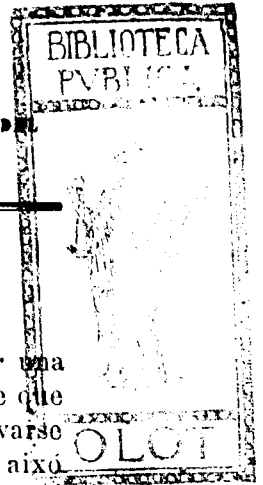
SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA Y PORTAVOZ DEL
CENTRE CATALANISTA.

L' ANY.

L' any es l' espay de temps que emplea la Terra pera donar una volta completa al rededor del sol, ó sia'l temps que passa desde que la Terra deixa un punt de sa órbita hasta que torna á trovarse en lo mateix punt y en aixó hi gasta 365 dias y fracció. Per aixó l' any en sí no te un punt fixo que senyali lo seu principi ni 'l seu fi sino que tots los dias son igualment a proposit pera comensar y acabar l' any, perque qualsevol dia pot servir de punt de partida pera medir lo temps que dura una revolució de la Terra al voltant del sol y la prova d' aixó es que los pobles antichs comensavan l' any en épocas diferents l' un del altre y per aixó no deixava de sortirlos hi 'l compte ab mes ó menos exactitut. Los caldeos, egipcis, persas y juheus comensavan l' any á la tardor; los grechs y alarbs en lo solstici d' estiu; los antichs romans en l' equinocci de primavera y los moderns, ab casi tota la Europa, en lo solstici d' hivern y la costum ha fixat com á primer d' any lo dia 1 de Janer.

Los caldeos son considerats com los primers que pensaren en averiguar y medir lo temps en que la Terra dona la volta al Sol y ells, ó tal vega 'a los egipcis, segons Herodoto, foren los primers que fixaren lo plasso de 360 dias com á temps necessari pera verificarse aquesta revolució y donaren á aquest espay de temps un nom equivalent á la paraula any, y lo dividiren en dotze parts de 30 dias cada una á las que anomenaren mesos. Después Mercurio Trismegisto va créurer que pera ajustar mes lo compte devia anyadir 5 dias mes als 360 y Thales va instituir l' any á Grecia ab aquest sistema, es á dir de 365 dias.

Per lo que diuen varios autors antichs, entre altres Plini y Plutarco, los antichs egipcis sembla que contavan los anys per las llu-

nas, de modo que cada lluna era un any, després contaren los anys de tres en tres llunas, després de quatre en quatre etc. fins á fer l' any de 360 dias y posteriorment de 365 com acabam de dir.

Los grechs contavan llurs anys per las estacions en que sembravan y collían certas cullitas fins que los asiatichs los hi tramesteren llurs coneixements astronómichs. En la Odisea se veu com l' any dels grechs era llunar. Thales va inventar una combinació pera ajustar la mida del temps ab relació als moviments del Sol y de la Lluna formant anys de dotze mesos dels quals cada hi tenia 30 dias pero de dos en dos anys s' hi afegía un tretzé mes. Scaligero creu que cap poble acceptá la combinació de Thales per lo enredosa y sols la usaren los astrónomos. Solon va arreglar l' any grech d' un modo mes exacte: va compondre los mesos uns de 30 dias y altres de 28 que s' anavan alternant, y cada dos anys s' hi afegía un tretzé mes que també alternativament era de 22 dias ó de 23. Aquest periodo ó ciclo de quatre anys va ser luego allargat fins á vuit pera major exactitut.

Mes tart Meton, Calippo ó Iparco introduïren altres modificacions en la manera de mirar lo temps de que fem franchs á nostres lectors pera no fer pesat aquest treball.

Los antichs hebreus contavan l' any per las llunas tenint cada any dotze mesos, sis de 29 dias y sis de 30. Aquest any llunar se feya lligar ab lo solar aüadint á cada any 11 ó 12 dias ó bè uu mes embolismal cada tres anys. Al principi los hebreus designavan los mesos ab lo número ordinal que li corresponía, y sols després del cautiveri de Babilonia donaren noms propis als mesos.

Los persas tenían l' any solar de 365 dias dividit en 12 mesos de 30 més cinch dias que s' afegían al final del any.

Rómulo va dividir l' any en deu mesos solament y son: mars que era lo primer, abril, maig, juny, quintil, sextil, septembre, octubre, novembre y desembre. Lo primer l' anomenaren mars per haverlo dedicat á Marte deü de la guerra, lo segon, abril, fou consagrat á Venus, lo tercer s' anomenava maig per haverlo dedicat als majors del poble y lo juny portava aquest nom per haverlo dedicat als menors que en llatí se deyan *juniores*; los restants mesos portavan lo nom del número d' orde que 'ls corresponía ab relació al primer mes. Los mesos de mars, maig, quintil y octubre tenían 31 dias y los sis restants 30 de manera que l' any de Romulo sols tenia 304 dias.

Com aquesta divisió del any era caprichosa y ni anava be ab la llunar ni menos ab lo solar los romans, acabats sos deu mesos no tenian altre remey que anar afegint al any dias y dias hasta tornarse trovar á la época de comensar altre volta l' mars y axis ho feren durant los anys del regne de Rómulo.

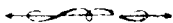
Son sucesor Numa Pompili, á fi de millorar la divisió del any, vá anyadirli los dos mesos de janer y febrer, tenint en compte la divisió grega y lo curs de la lluna fent los anys de 355 dias, ço es: un dia mes que l' any greech que 'n tenia 354 perque no vingués á parells puig creya que als deus los agradavan mes los números senassos que 'ls parells.

Com á pesar d' aixó l' any de Numa tampoch s' avenia ab lo any solar va ser precís que cada dos anys se li afegís un mes de 22 ó 23 dias que s' posava després del 23 de febrer, y aixís contaren los romans per espay de 660 anys, hasta que Julio Cesar essent ja emperador feu corretjir aquest computo per lo célebre astrònomo Sosigenes. Aquest va fer present al césar que á fi de que la correcció fos constant devia ajustar l' any civil al any solar y no al llunar com havían fet Rómulo y Numa, perque arreglat l' any solar sería fácil reduhir á ell lo llunar.

Sosigenes va donar per sentat que 'l sol necessita pera tornar al mateix equinocci 365 dias y 6 horas per lo que Cesar va donar aquesta mateixa duració al any; pero com fos incómodo comensar l' any unas cuantas horas després de comensat lo dia determiná que 's deixassen las sis horas que venian en cap pera contarlas en un dia enter cada quatre anys que s' intercalava en cada quadrieni entre 'l 23 y 24 de febrer; y com los romans anomenavan *sextos* de las calendas de Mars al 23 de Febrer y en los anys en que s' intercalava un dia mes al any resultava haverhi dos *sextos* d' aquí ve que dels anys de traspás se 'n diga bisext que equival á dir de dos sextos

Aquesta manera de contar l' any foa adoptada per la Iglesia en sos primers anys y se vá extandre luego á totes las nacions civilizadas.

LO REMEY DEL DOCTOR KOCH.

I.

Sr. Dr. de *La Renaixensa*: Estimat amich: Lo tractament de

la tuberculosi per medi del célebre remey del doctor Koch, está en plé período d' experimentació; de manera que, sols ab las corresponents reserves poden adelantarse judicis sobre 'ls efectes de dit tractament, y aquestas reserves s' han de referir principalment als malalts de tuberculosi pulmonar, en quins per tenir la malaltia una marxa sumament lenta, 's necessitan molt temps pera donar lo remey efectes ben evidents y tangibles.

Avuy, no obstant, per explicació lógica dels efectes que s' observan en altrás manifestacions tuberculosas y també per las melloras que comensan á observarse, pot ja comensarse á créurer que será remey y remey eficás per la curació de la tuberculosi en la manifestació que mes víctimas causa en sa localisació als pulmóns anomenada *tisis pulmonar*.

D' altre modo no s' explicaría que tant en la clínica del doctor Gehrardt com en la del Professor Grenzel, las duas del Hospital de la Caritat, com en las demes clínics de tots los Hospitals de Berlín, s' observin malalts avans disneichs que respirin ab tota facilitat, altres ab cavernas que ab la cicatrisació senten retornar las forsas y alegrías perdudas y altres—y aixó es lo mes notable,—acusan un augment positiu en son pes, haventhi algún que en setze días de tractament ha guanyat onze lliuras de pes. Aquets son fets que s' observan, que 's miran y que pot reproduhir qui tingui la fortuna de possehir alguns centigrams del preciós medicament de Koch; son fets que 's poden y deuen dedahir, además, dels altres fets que s' observan entre 'ls que pateixin manifestacions tuberculosas de la pell.

D' aquestos n' he observats una pila en la Clínica Universitaria d' afeccions quirúrgicas, anomenada Clínica Real, y puch donar fé de que duas donas están *per ara* curadas. Una y altra patian lo que s' anomena *lupus* facial, comensant á ser tractadas mitjans de Novembre darrer. La linfa de Koch ab sa reacció *característicament electiva* sobre 'l teixit tuberculós, lo modificá, lo necrosá ó matá; caygueren las crostas y sota d' ellas una cicatrisació sense costuras ha aparegut darrerament, retornant á aquells rostres, sinó la bellesa las líneas y fesomia humanas, y aquellas malaltas avans asquerosas y repugnants ab tantas llagas y tantas crostas, son avuy dos sers atractívols, agradables y simpátichs.

He dit y he subrrayat las paraulas *per ara*, perquè esperém

veure si hi haurà recayguda; mes aixó es qüestió de temps; per aixó he comensat dihent que 'l nou tractament está en plé período d' experimentació. Aquestas malaltas que 'ns foren presentadas per primera vegada lo dimecres dia 10 en la conferencia que 'ns doná lo doctor Ruyter, lo simpátich assistent del doctor Bergman, en l' *Auditorium* de la Clínica Real, las he tornat á veure avuy en companyia d' un gran número de metjes espanyols y cataláns, y m' he pogut convéncer, y ab mí tots mos colegas, de que en realitat la curació seguirá progressant, puig á una d' ellas, no curada encara lo dia 10, l' hi havían desaparegut completament alguns brots tuberculosos que li quedavan encara, y ja no ha pogut trobar lo tacte unas duricias que aquell dia eran ben manifestadas en lo sí del nou teixit cicatrical.

També hem pogut veure los progressos de la curació en un home jove d' uns 30 anys afecte de un *lupus* nassal, que hauría acabat per menjárseli 'l nas, de la mateixa manera que li havia destruït ja bona part de las alas engrandintli las finestras nassals. Lo tractament que havia comensat, crech á primers del corrent, havia detingut, lo dia 10, lo progrés del mal limitantlo ab sa reacció característica. Avuy, gracias á la amabilitat suma del doctor Ruyter, l' hem tornat á veure, observant ab profunda admiració que havían caygut las crostas y manifestantse la nova pell allá ahont tot hauría sigut podridura, mort y destrucció á no ser per la *linfa* del doctor Koch.

També he tornat á veure una nena de vuit anys, afecte de un tumor blanch en lo genoll dret. Avans del tractament no podia aquesta nena apoyarse en la cama malalta y sufría terriblement al intentarho. Avuy ha desaparegut lo dolor y 'ls moviments van tornant á la articulació malalta que no está curada encara, puig se tocan, ben clarament las *fungositats* tuberculosas en la cápsula de la articulació.

En quin malalt no hem vist resultats es en un que sofreix tuberculosis de la llengua. Lo doctor Ruyter diu que li ha millorat pero jo no la he sabuda pas véurer. Tampoch la he poguda observar en una pila de malalts de tumors blancs, que, á mon entén-drer, haurán d' ésser operats mes tart. Allavoras, crech, que serà quant la linfa donará, en aquesta forma de tuberculosis, resultats positius ajudant al cirurgiá en la eliminació del teixit tuberculós.

En resum: ahont los resultats son maravellosos es en los cassos de tuberculossis de la pell, com avans he dit, pero tenint en compte que la tuberculosis, en sas variadas formas es deguda sempre á una causa única, al *bacil-lo* que Koch descubri en 1882, es de creure que sigui quin sigui 'l teixit tuberculisat lo remey ha de obrar d'igual manera: per aixó diguerem en un de nostres telégramas que *'l remey es realment eficás en la tuberculosis.*

DR. LL. CLARAMUNT.

Berlín 15 de Desembre 1890.

AGRICULTURA

VALOR NUTRITIU DEL HUMUS

Tots los agricultors intel·ligents están convenuts de la nességitat de adobar las terras y del gran paper que 'ls fems tenen en las cullitas. Saben que la seva eficacia no es solsament deguda als elements químichs fertilisants que contenen, sinó que ho es ademés per la transformació en *humus*, materia fosca que prové de la descomposició lenta de las substancias vegetals. L' instint revela que aquest humus, alleugerint y estobant la terra, exerceix sobre de ella una acció mecánica important: la escalfa, la aixuga, la fa mes permeable, erida l' humitat del ayre y reté la pluja: y per tots aquestos motius la somet baix las benefactoras influencias dels agents atmosférichs. Lo que l' instint indica, la ciencia ho ha dilucidat, analisant las ventatjas degudas á la acció mecánica del humus y demostrant, ademés, que á aquestas propietats de la materia orgánica convenia senyalarne una altra de fonamental, la propietat nutritiva.

A Grignon, durant quinze anys, s' han deixat parcelas de terra que no havían rebut cap adob, y s' ha seguit sembrantlas al objecte de observar las diferencias de producció y poderne estudiar las causas. Aquestas parcelas, cada día mes se van despullant de materia orgánica. Per la comparació entre las terras y las produccions d' aquestas parcelas ab las terras vehinas molt adobadas y la seva producció, M. Deherain, lo celebrat professor de Muséum, acaba de fer una série d' experiencias científicas de gran interés que fan molt de llum sobre un punt capital. Héusne aquí un resum:

En 1887, se sembraren remolatxas en varias parcelas que havían donat dotze cullitas sense rebre cap adob. En tant que 's cullia de 35 á 40 mil kilos d' aquestos tuberculs per hectárea en los terrenos regularment adobats, algunas de las parcelas que no havían sigut adobadas no donavan mes que 13 kilos l' una y l' altra 10 mil. Las parcelas sense adob sols donavan miserables cullitas de fé.

L' análisis d' aquestos terrenos gastats senyalavan molt petites disminucions en la dósis fosfórich, de potassa y d' ázoe. En quant á la materia orgánica, la disminució era de mes de la meytat. És, donchs, á aquesta pérdua que deuen atribuirse 's déficits de las cullitas.

Quedava á determinar com obrava la materia orgánica, precisant la causa que influhia en la disminució del rendiment de la cullita.

Després de repetits ensaigs, M. Déherain se veyá obligat á admetre que la materia orgánica servia alimentant directament la planta. Pera comprobar y apoyar aquesta opinió, dispós la següent experiéncia.

Compará la producció de una terra rica en humus a' una terra pobra també en humus, pero que fos adobada ab adops químichs. Ompli dos grans recipients, capassos pera contenir 30 kilos de terra, la una rica en humus y l' altra faltada d' ells, sembranthi remolatxas. Pera evidenciar l' influéncia de la materia orgánica, la terra faltada d' humus fou regada adicionanthi 3 grams de azotat de sosa, 3 de superfosfat de cals y 3 de cloruro de potassa.

Lo 17 de Juliol de 1889, á fi de que sols quedés una sola planta en cada recipient, s' arrencaren totes las demás que 's consideraren inútils. Pesantlas pogué comprobar que una planta de la terra rica en humus pesava 2'26 grams, y una planta de la terra pobre no pesava sols 0'63 grams.

Lo 25 d' Octubre, las duas remolatxas que havían quedat en lo port, del tot desenrotlladas s' arrencaren, se pesaren y l' análisis doná 'l resultat següent:

En terra rica en materia orgánica (humus): Pes de la planta 730 grams; pes de las arrels 410 grams tant per cent de mare 15'04 grams; sucre en las arrels 61'60 grams.

En la terra pobre en materia orgánica: Pes de la planta 165

grams; pes de las arrels 92 grams; tant per cent de mare 11'11 grams; mare en las arrels 10'12 grams.

De lo que 's deduheix que las regadas frequents aixís com una copiosa alimentació mineral son insuficients pera assegurar lo desenrotll normal de la remolatxa en una terra pobra en humus, y que la materia orgánica sembla formar part dels elements necessaris á la planta com los nitrats, fosfats ó la potassa: la falta de humus ó de materia orgánica seria tan perjudicial com la dels elements minerals.

Aquestas curiosas experiencias fan veure 'l valor dels fems com á productors d' humus. Sembla poder establir que 'l humus no sols exerceix una acció mecánica de las mes útils, sinó que també es necessari pera la alimentació de las plantas; obra tant per sas propietats físicas com per las químicas y orgánicas.

Lo testimoni científich del fém, no es digne d' ésser senyalat? Pera nosaltres nos sembla tan interessant, que al comensament de ferse aplicació dels adobs químichs, algúns adeptes á la nova teoria havían somniat de reemplaçar absolutament los fems per las sals minerals. La ciencia, que acaba de fer llum en aquest assumpto, ve avuy á senyalar lo lloch y la importancia dels fems, aquesta palanca elemental, natural y primordial de la producció, dels atachs que se 'ls hi dirigiren per una ciencia nova, imcompleta y audás. Aquest fet podia recordarne d' altres, mitja ciencia pot moltes vegadas esser perjudicial, una instrucció completa es sempre útil.

Noticias generals.

Ningú d' aquesta terra ignora á lo menos per haverho sentit á dir, que prop de la casa de Ribugent del terme de Sant Feliu de Pallarols se sentia un gran ruído d' aigües subterránicas, que donavan lloch á suposar que allí corria un riu subterrani. Sia com vulga, antes d' ahir, á efecte sens dubte de las fortas glassadas dels últims días que ajudaren á la gravitació de una gran quantitat de aigua depositada dintre de la montanya, se va esllavissar una gran quantitat de terras y rocas donant pas al aigua que, baixant per la riera de Sant Feliu de Pallarols destruhí molts sembrats ve-híns en una llarga extensió y causá en dita vila una alarma que

renunciam á descriure y que, á no ser per la gran profunditat de la mare del riu en l' interior de la població, sens dubte hi hauria que lamentar moltes desgracias.

Las *raterias* en nostre vila sembla requereixen un ordre periódich desde fa alguns anys. Estiguin alerta nostres vehius si 'ls lladregots com sembla se burlan de las autoritats y vigilancia publica.

Queda de tal manera embarrassat lo passat diumenge lo carrer del Hospici que s' está empedrant, que al sobrevenir la abundant pluja de la nit estava materialment intransitable y lo que es pitjor coberts de gom á gom los molts sots de la clavaguera per las aigüas brutas, caigueren en ells varias personas, entre altres lo que escriu aquestas ratllas, que quedá sumergit fins á la cintura al anar á tirar una carta al buzón del corréu: Es precís que al ferse obras semblants en punts de tanta passada no's presindeixi de una manera tant absoluta del públich que necessariament deu transitarhi. Afortunadament vejerem que lo dilluns se procurá desembarassar dit carrer.

La fira de Sant Tomás també ha sigut desgraciada per lo mal temps. Apesar de tot encara fou regular la concurrencia de pagedsos y bestiar principalment pollaira que es sa propia fira.

Se ha passat la diada de Nadal freda pero alegre com sempre. Durant la nit no se notá lo burgit que se sentia altres anys per los carrers, degut tal volta á haverse ab bon acert suprimit o celebrat á porta tencada la missa del gall ó de la mitja nit en lo Convent de PP. Caputxins ó be al estat encara intranquil que conserva de nits nostra Vila per la no terminada *huelga* de blanquers.

Se te noticia de que han quedat aprobats los planos rectificats de la carretera de Olot á Amer y ab aquest motiu se ha sospés la instancia que se anava á fer, no obstant per satisfacció dels pobles interessats perquè segueixi avant aquest assumpto tant important per la comarca.

Segons tenim entès, personas caritatives quals noms no 'ns es permés publicar han fet un important donatiu á nostre Sant Hospital consistint en tres grans fardos de telas y mantas de llana: lo que publiquem per satisfacció de quants s' interessan per la prosperitat d' aquella Santa Casa de beneficencia.

Altre donatiu de importancia se ha fet per un fill d' aquesta Vila á la Verge del Tura destinat á fer una important millora en la Iglesia dedicada á dita Imatge.

Vista la penuria ab que aquest Centre si trobava per poder tirar avant lo Camp d' experiments agricolas ab sola la subvenció que te que agrahir al Municipi acudi á la Direcció General d' Agricultura en demanda de auxili y tenim lo gust de publicar que ha vist atesa sa suplica ab la quantitat necessaria per aixugar lo déficit que los gastos de dit camp deixava en lo passat exercici y per poder empéndrer lo nou ab mes esperit y bon resultat.

Donem las gracias al actual Director general Sr. Marqués de Aguilar per lo bon zel que manifesta per la prosperitat de nostre Camp d' experiments.

Com de costum reberem invitació per las funcions dels Pastors que tots los anys dona lo Centre de Católics y podem dir que estigueren animadas y concorregudas com de costum, esforsantse los joves aficionats en compláurer y divertir lo públich, especialment á la quitxalla que en gran número hi acudeix aquestos días.

Recomanem als lectors que passin la vista per l' anunci del gran assortiment de joguinas que insertam en la secció corresponent del present número.

Legislación.

Boletín Oficial correspondiente al día 24 del corriente.—Publica una Circular de la sección de Carreteras anunciándose que están de manifiesto las memorias y planos del proyecto de la carretera de tercer orden de Sta. Coloma de Farnés á S. Juan de las

D. AGUSTÍN COROMINA Y ROQUÉ

HA FALLECIDO

el día 26 de Diciembre á las dos
de la tarde á la edad de 60 años, des-
pués de haber recibido los Santos
Sacramentos.

Q. E. P. D.

Sus desconsolados hermana política D.^{na} Fran-
cisca Giralt, sobrinos, sobrinas (presentes y ausen-
tes), tía política, primos, primas y demás parien-
tes, al participar á sus amigos y conocidos tan
sensible pérdida, les suplican se sirvan asistir á la
casa mortuoria calle de San Miguel núm. 1, á las
nueve de la mañana del día 28 del corriente
acompañar el cadáver á la iglesia parroquial de San Miguel.

Barcelona, 26 de Diciembre de 1890.

Abadesas, por lo que pueda interesar á los pueblos de las Planas y San Felio de Pallarols.

Y en la Gaceta del 23 viene insertando una Real Orden con el Resumen de las conclusiones relativas á la reforma del Arancel, formuladas por la comisi3n arancelaria.

MERCADO DE OLOT.

Precio medio en el viernes 26 Diciembre de 1890.

Trigo	á 21'00 Ptas. hect3litro.	Maiz	á 13'00 Ptas. hect3litro.
Mezcladizo	á 20'00 » »	Cebada	á 11'25 » »
Centeno	á 18'00 » »	Avena.	á 10'00 » »

Secci3n religiosa.

Avuy Diumenge 28. TOS SANTS INOCENCIS martirs. —(I. P.)

Dill3ns 29. S. Tom3s Cantuariense bisbe y mr.

Dimars 30. La Traslaci3n de S. Jaume Ap. S. Sabino B. y Sta. Anisia mrs.

Dimecres 31. (Antes †) S. Silvestre papa y ef. y Sta. Coloma V. y M.

Dijous 1 de Janer ✕ LA CIRCUMCISI3N DEL SENYOR, S. Concordi martir y Sta. Eufrosina vg. —(I. P.)

Divendres 2 S. Espiridi3 y S. Macari abat.

Dissapte 3. S. Daniel martir y Sta. Genoveva vg.

QUARANTA HORAS.—Avuy conclouhen en la iglesia del Sant Hospital; dem3 passar3n en la de Ntra. Sra. dels Dolors.—La exposici3n de S. D. M. comensa a las 4 y mitja.

OLOT: Imprenta de JOAN BONET: —1890.

La Catalana

Compañía de seguros contra incendios y explosiones de gas á primera demanda en Cataluña

DOMICILIADA EN CATALUÑA

Establecida en Barcelona, Rambla Santa M3nica, 7, pral.

Capital social 2000000 reales vell3n.

Direcci3n: HIJOS DE J. MONSALVATJE.—Agente de los mismos,
ESTEBAN LLAGOSTERA.